

Blir mänskligheten dummare?

I NÅGRA ARTIKLAR i svenska tidskrifter och tidningar har i anslutning till ett par anglosachsiska undersökningar påståtts att en bestämd tendens till fördumning framträder inom de s. k. civiliserade folken.

Bortsett från några argument som är alltför ohållbara för att förtjäna beaktande, går bevisföringen ut på att de högre socialgrupperna representerar en högre intelligens och att, då fruktsamheten inom dessa grup-

per är svagare än inom andra, den genomsnittliga begåvningen går tillbaka.

Tankegången ligger nära till hands och har i själva verket sedan många årtionden spelat en roll i vetenskaplig och politisk debatt. Med stöd av forskning vilkas resultat nu anses helt föräldrade (t. ex. Ammon och Lapouge) har man hävdats att mänskligheten sedan århundraden eller årtusenden bli dummare — kulturernas nedgång har sagts vara en följd av de högre klassernas försvinnan-

de — Roms undergång har förklarats bero på aristokraternas svaga nativitet. I McDougalls bok "Gruppens själsliv", utkommen på svenska år 1925, finns en provkarta på dylika föreställningar. Om utvecklingen fortsätter i samma riktning, blir enfalden snart härskande i denna världen, det är summan av resonemanget.

Förståeligt är att dessa tankar begärligt upptagits av konservativa och reaktionära teoretiker. Framstegstanken blir en idioti, om med det s. k.

framsteget följer människornas förvandling till idioter. Att strida mot vad som vanligen betraktas som framsteg blir en plikt för personer med insikt i sammanhanget. Då överklassen föder mindre barn än andra, trots att den har det relativt bra, bör den få det ännu bättre — alltså bort med progressiv beskattning och socialpolitik i utjämningssyfte. Den sociala hierarkin bör stärkas, inte uppluckras. De fattigas ställning är, säger man, given av naturen — hundra år tidigare sadades den vara fastställd av Gud. Att en och annan arbetar sig upp från en lägre till en högre klass må vara hänt, men i stort sett är den sociala ordningen bra, den återspeglar begåvnings överlägsenhet gentemot dumheten.

Under senare år har en ny möjlighet att undersöka hithörande problem yppats genom intelligensmätningarna. För att få reda på om en fördumning äger rum kan man med användning av dylika mätningar gå till väga på olika sätt. Det enklaste är att undersöka intelligensnivån inom skilda samhällsgrupper och att sammanställa resultaten med fakta om dessa gruppers fruktsamhet; om de minst intelligenta grupperna föröker sig starkast, antas en fördumning vara sannolik. En annan metod är att jämföra intelligensen hos föräldrar och barn, alltså hos skilda generationer. En tredje metod är slutligen att vid skilda tider undersöka intelligensen inom en bestämd samhälls- eller yrkesgrupp.

Som exempel på de extrema slutsatser som stundom dragits av dylika utredningar kan nämnas engelsmannen Cattells bok "The Fight for Our National Intelligence" (1937). De högre klasserna är mest intelligenta, men föder få barn, skriver Cattell. Om utvecklingsgången inte ändras, kommer hela Europa att om ett par hundra år befolkas av endast undermåliga individer. Rädningen ligger i att sprida preventivmedel bland de fattiga (dumma) och att genom lägre skatter jämte idealistisk propaganda få de kloka (välsituerade) att föda mera barn. Cattells arbete formar sig osökt till en reaktionär programskrift.

riertalet författare är vida mer försiktiga. Av särskilt intresse är utredningar av de kända engelska forskarna Cyril Burt och Godfrey Thomson (utgivna 1946 och 1947). Burt anser sig efter att under en följd av år ha undersökt skolbarn i London kunna fastställa att intelligensen minskas med ungefär 1,5 poäng (av 100) på varje generation. Thomson har vid jämförelser mellan skilda åldersgrupper trots sig finna en liknande tendens. Båda dessa författare understryker särskilt att en negativ korrelation över huvud föreligger mellan barnens intelligens och familjens storlek. Inom alla socialgrupper finnes — för att uttrycka saken på ett annat sätt — relativt hög intelligens bland barnen i familjer med låg fruktsamhet. Liknande resultat har vunnits vid några undersökningar i USA. Vid intelligensmätning på barn har en positiv korrelation konstaterats mellan intelligens å ena sidan, familjens sociala standard och dess litenhet å andra sidan. På grundval av dessa data har påståtts att intelligensen kunde antas gå tillbaka med 1—4 poäng för varje generation. Översikter av problemet ges bland annat i ett arbete av Lorimer och Osborn ("Dynamics of Population", 1934) och i den år 1938 publicerade offentliga utredningen "The Problems of a Changing Population".

Då man vill bedöma räckvidden av dessa resultat är det nödvändigt att först och främst understryka att forskarna själva nästan genomgående omger sina påståenden med starka reservationer och i regel säger sig framföra snarare hypoteser än slutsatser. I det föredrag av Thomson som nyss berördes betonades exempelvis att de anförda fakta inte klarlade huruvida den antydda "fördumningen" berodde på arv eller miljö; i den efterföljande diskussionen framhöll samtliga vetenskapsmän antingen att de inte trodde på någon försämring av intelligensen eller att de ansåg nya och omfattande undersökningar nödvändiga för att nå säkra resultat. I den officiella amerikanska utredningen är uttalandena lika försiktiga. De mest bestämda och generella påståendena görs av personer som (liksom vederbörande svenska skribenter) blott i andra eller tredje hand stiftat bekantskap med de forskningar som föreligger.

Då problemet betraktas från vidare synpunkter blir fördumningsteorins tvivelaktighet än mera tydlig; detta skall framgå av en följande artikel.

Herbert Tingsten